

ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ И ТРАНСФЕРА НА ТЕХНОЛОГИИ

Златина Карова, НИС при СУ

В България въпросите, свързани с интелектуалната собственост (ИС) и трансфера на технологии са неоснователно пренебрегнати от практиката. Придобиването и използването на интелектуална собственост при трансфера на технологии имат важно значение за развитието на конкурентна икономика, основана на използване на знания, но заемат твърде скромно място в българската практика. Под трансфер на технологии обикновено се разбира пренасянето на научно-техническата информация от фундаменталната наука през приложните и развойните дейности в сферата на производството и потреблението. Най-съществени за технологичния трансфер са процесите на пренасяне на системни знания от сферата на науката в сферата на производството. В тесен, операционен смисъл, трансферът на технологии акцентира върху вертикалните процеси на пренос, чрез които технологичният замисъл се превръща в реална производствена технология. Така трансферът на технологии като съдържание представлява механизъм за подпомагане на иновационния процес във всеки един от основните му етапи. Някои автори разширяват понятието трансфер на технологии, като включват в него процесите на разпространяване на вече внедрени технологии в други фирми и области (хоризонтален трансфер на технологии), което е част от дифузията на иновациите. Равнището на ИС се обуславя от установените фактори, които съдействат и които препятстват нейното увеличаване при трансфера на технологии. Във връзка с това се наблюдава зависимост между формите на технологичен трансфер и правата на интелектуална собственост.

Актуалността на темата е продиктувана от факта, че Европейският парламент (ЕП) гласува на 10.12.2012г. въвеждането на единен европейски патент. Новият патент ще бъде по-евтин и по-ефективен от сегашните системи за защита на изобретенията на физически лица и компании. Новият режим ще осигури автоматично единна патентна защита във всички 25 участващи държави-членки, намаляване на разходите за фирмите в ЕС, а оттам и повишаване на тяхната конкурентоспособност. Когато новата система влезе в сила, ЕС патентът може да струва само 4725 евро, в сравнение с необходимите днес средно 36 000 евро, пресмята Европейската комисия. Всеки изобретател ще бъде в състояние да подаде

заявление към Европейската патентна организация (ЕПО) за единен ЕС патент, валиден във всички участващи в споразумението 25 страни-членки на ЕС. Патентите ще бъде достъпни на английски, френски и немски език. Кандидатурите ще трябва да бъдат подавани също на един от трите езика. Ако са изготвени на друг език, те ще трябва да бъдат придружени от превод. ЕП гласува разходите за преводи да бъдат напълно възстановявани за базираните в ЕС малки и средни предприятия, организации с нестопанска цел, университети и публични научноизследователски организации. Гарантира се също така, че таксите за подновяване, които представляват съществен дял от общите разходи, ще се определят като се вземат предвид специфичните нужди на малките фирми, така че те да имат по-ниски разходи.

Международното споразумение за създаване на единен съд за патентите ще влезе в сила на 1 януари 2014 година или след като тринадесет държави-членки го ратифицират, при условие, че Великобритания, Франция и Германия са сред тях. Другите два закона ще влязат в сила от 1 януари 2014 година или от датата, на която международното споразумение влиза в сила, в зависимост от това коя от двете дати е последна

1. За да се постигне повишаване осведомеността на малките и средни предприятия относно технологичните им проблеми и състоявние на ИС като актив, Българско Патентно ведомство използва инструмента „Пре-диагностика на МСП”, който помага на малките и средни предприятия да извършат задълбочен преглед на своята интелектуална собственост и да набележат мерки за защита на интересите си на чуждите пазари. Според информационно-работно определение на Института на Световната Банка, потвърдено от Световната организация по интелектуална собственост (WIPO) технологията представлява: "...системно познание за производството на едно изделие или предоставяне на услуга в промишлеността, селското стопанство и търговията, независимо дали това познание е отразено в едно изобретение, полезен модел, промишлен образец, разновидност или сорт растение (селекция на порода животни) или в техническа информация във вид на документация или квалификация или опит на специалисти за конструиране, инсталиране, пускане в действие и поддържане на промишлена инсталация или нейно оборудване, или за управление на промишлено или търговско предприятие или за негова дейност".

Съгласно друго определение (виж стр. 73 сп. Икономическа мисъл, кн.8-9 Чобанова Р. (1994) „Технологична промяна и технологичен трансфер, **„Технологичен трансфер е процес на придобиване, развитие и използване на овеществени и неовеществени**

технологични знания в страна, различна от тази, в която знанията са създадени.“

Това определение е пряко свързано с изясняване на ефективен трансфер на технологии, под който се разбира „реализиране и развитие на техноко-икономическите предимства на трансферираната технология, минимизиране на разхода за трансфер на технологията при максимизиране на приходите от новото производство, максимално използване на съществуващите производствени мощности и потенциал от трудови ресурси“. Преди да се разгледат видовете технологични трансфери и свързаната с тях защита на ИС, следва да се изясни технологичната промяна в контекста на международните икономически отношения и условията за технологична промяна в България. За осъществяване на технологичния трансфер се прилагат различни модели, т. е образци, методи, похвати и механизми за пренасяне на технологии. Те са сложни, многообразни и променящи се с времето, както са сложни, динамични и многообразни процесите в световната икономика.

2. Трансферът на технологии може да се извърши под различни форми, групирани най-общо като форми за търговски и нетърговски трансфер.

При **търговския трансфер** предаването на научнотехническа информация и знания се извършва чрез покупко – продажба.

При **нетърговския трансфер** научнотехническата информация и знания се предоставят безплатно или срещу минимално възнаграждение.

➤ **Форми на търговски трансфер**

- **Лизинг**
- **Преотстъпване**
- **Лицензиране**
- **Патентовано изобретение**
- **Споразумения за ноу хау**
- **Франчайзинг**
- **Съвместни смесени предприятия**
- **Включване на фирмата във верига от под-изпълнители**
- **Търговия с научни резултати**

✓ **Нетърговски форми на технологичен трансфер**

- **свободното разпространяване на научно техническа информация чрез издаване на научна и учебна литература, патентни описания, технически стандарти, реферативни издания и др. публикации на материали от конференции и симпозиуми ;**

- пряк обмен на мнения;
- съвместни фундаментални изследвания и безплатен обмен на резултатите от тях;
- командировки на специалисти за обмен на технологичен и производствен опит;
- научни специализации в чуждестранни университети;
- докторантури в технологични университети и центрове.

Основен „класически“ модел за предаване на технологии чрез договори отношения се счита, че са преките чуждестранни инвестиции. „Класическият“ модел включва също и контрол на чуждестранния инвеститор върху дейността на местната фирма. Все по-често възникват нови и усъвършенствани модели за трансфер на технологии, които имат значителна роля за глобализацията на световната икономика и обществения живот. Те се различават по интензивност, по продължителност и по характер на взаимовръзка между доставчиците и купувачите на технологии. Основният фактор (известен като **интернализация**), който определя съвременния характер на технологията, е свързан с отговора на въпроса: кой осъществява управлението и контрола върху инвестициите? Според отговора на този въпрос моделите на трансфер на технологии могат да се класифицират в две групи: по вътрешни канали (*интернализиран технологичен трансфер*) и по външни канали (*екстернализиран технологичен трансфер*).

ВИДОВЕ ПРАВА

Трансферът на технологии е процесът, при който основните научноизследователски и фундаментални открития се развиват към практически и съответно комерсиални приложения и продукти. В този смисъл произтича необходимостта от практически познания за стъпките, които следва да бъдат спазвани в процедурата по защита на обектите на интелектуална собственост, разработени в процеса на научна работа, преди или във връзка с тяхното практическо приложение в бизнеса и индустрията.

Анализът на практическите аспекти в закрилата на обекти на интелектуална собственост налага необходимостта от изясняване на понятието интелектуална собственост и определяне на неговия обхват.

Съгласно чл.2 от Конвенцията за учредяване на Световната организация по интелектуална собственост „интелектуалната собственост” включва правата отнасящи се до:

- литературни, художествени и научни произведения;
- изпълнения на артисти-изпълнители, звукозаписи и радио- и телевизионни предавания;
- изобретения във всички области на човешката дейност;
- научни открития;
- промишлени образци;
- търговски марки, марки за услуги, търговски наименования и обозначения;
- закрила срещу нелоялна конкуренция, както и всички други права, произтичащи от интелектуална дейност в промишлената, научната, литературната и художествената област.

В сравнителен план понятието „индустриална собственост” е по-тясно като обхват и включва само т.нар. индустриални обекти – изобретения, полезни модели, марки, географски означения, промишлени дизайни.

Доколкото в контекста на трансфера на технологии обектите на интелектуална собственост с реално приложение са основно три, в настоящото изложение акцент ще бъде поставен върху:

1. Същността, практическите стъпки и способите за защита на авторски права
2. Същността, практическите стъпки и способите за защита на патентни права
3. Същността, практическите стъпки и способите за защита на права върху марки

АВТОРСКИ ПРАВА

Понятие за авторско право

Авторското право в теоретичен аспект се разглежда като призната и гарантирана от закона възможност на неговия носител да използва в определени предели създадено от него произведение на литературата, изкуството и науката. Авторското право включва в себе си правомощия, които Законът за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) разделя на две големи групи:

А) имуществени – характеризират се с предоставената от закона възможност носителят на авторското право да използва и да предоставя използването на неговото произведение на трети лица срещу заплащането на съответно възнаграждение;

Б) неимуществени (лични) – свързват се главно с правото на носителя на авторското право да се признае авторството върху създаденото от него произведение, както и да не се променя видът и целостта на това произведение.

Възникване на авторското право

За разлика от правата на индустриална собственост – право върху патент, право върху марка и други, авторското право не подлежи на регистрация, за да се счита за валидно възникнало. Авторското право възниква автоматично и меродавен момент за възникването на авторското право е моментът, в който произведението е било създадено - творческият резултат да е бил обективиран по начин, по който произведението да бъде обективно възприето от трети лица, без да е необходимо обективирането да е в материална форма.

Срок на закрила на авторското право

В съответствие с международноправната уредба българският ЗАПСП е предвидил, че авторското право се закриля за определен период - докато авторът е жив и седемдесет години след неговата смърт, а ако произведението е създадено от няколко автори – срокът от седемдесет години започва да тече след смъртта на последния преживял съавтор.

По отношение на авторското право върху компютърни програми и бази данни законът предвижда, че 70-годишният срок на закрила тече от момента на разгласяване на програмата, ако тя е създадена при трудово правоотношение. Ако в течение на този срок се разкрие самоличността на автора, се преминава към генералното правило по чл. 27 ЗАПСП.

Авторското право върху сборни произведения – енциклопедии, сборници, библиографии, бази данни и др. подобни, се закриля за срок от 70 години, който тече от публикуването им – визира се авторското право на издателя или съставителя, а не на авторите на отделните произведения, включени в сборното произведение.

Всички срокове започват да текат от първи януари на годината, следваща годината, в която е настъпило събитието, което служи за начален момент при броене на срока - смъртта на автора, разгласяването или публикуването на произведението – чл. 31 ЗАПСП.

Изключение е предвидено за срока на закрила на правата на производителите на бази данни (различни от авторските права върху бази данни), които по своя характер са права “*sui generis*”, а не авторски права, за които е предвидена закрила от петнадесет години. Срокът започва да тече от първи януари на годината, следваща годината, през която е завършено

създаването на базата данни, а ако данните са били разгласени преди това – от първи януари на годината, следваща годината на разгласяването.

След изтичане на срока на времетраенето на авторското право произведенията могат да бъдат използвани свободно. Принципът за тази временна закрила на обектите на авторското право има и изключение, свързано с две от неимуществените правомощия. На основание чл. 34 от ЗАПСП безсрочно действие имат правото авторът да иска името му, псевдонима му или друг идентифициращ го авторски знак да бъдат обозначавани по съответния начин при всяко използване на произведението и правото да иска запазване на целостта на произведението и да се противопоставя на всякакви промени в него, както и на всяко друго действие, което би могло да наруши законните му интереси или личното му достойнство.

Субекти на авторско право

ЗАПСП дели субектите на авторско право на две големи групи. Първата група са авторите. Съгласно чл. 5, ал. 1, изр. 1 от закона „автор е физическото лице, в резултат на чиято творческа дейност е създадено произведение“. За избягване на спорове относно авторството, законът въвежда т.нар. „презумпция за авторство“. Съгласно чл. 6, ал. 1 от ЗАПСП „до доказване на противното за автор на произведението се смята лицето, чието име или друг идентифициращ знак са посочени по обичайния за това начин върху оригинала на произведението, копия или екземпляри от него и/или техните опаковки“. Презумпцията е оборима и тя може да бъде преодоляна, когато едно лице, използвайки допустимите от закона средства, докаже, че е автор на съответното произведение, независимо че върху него е посочен друг автор.

Втората група субекти са лицата, на които законът им позволява да бъдат носители на авторски права. Съгласно чл. 5, ал. 1, изр. 2 от ЗАПСП „други физически или юридически лица могат да бъдат носители на авторско право само в случаите, предвидени в този закон“. Такива хипотези са предвидени в три случая:

1. чл. 10 от ЗАПСП - авторското право върху периодични издания и енциклопедии принадлежи на физическото или юридическото лице, което осигурява създаването и издаването на произведението;
2. чл. 11, ал.1 от ЗАПСП – авторското право върху сборници, антологии, библиографии, бази данни и други подобни принадлежи на лицето, което е извършило подбора или подредбата на включените произведения;

3. чл.14 от ЗАПСП - авторското право върху компютърни програми и бази данни, създадени в рамките на трудово правоотношение, принадлежи на работодателя.

Специфична уредба съществува и по отношение на обектите на авторско право създадени по поръчка или в рамките на трудово правоотношение.

При трудовото правоотношение основният принцип е уреден в чл. 41, ал. 1 от ЗАПСП, който предвижда, че авторското право върху произведение, създадено в рамките на трудово правоотношение, принадлежи на автора, освен ако в този закон не е предвидено друго. Друго е предвидено в цитирания по-горе чл.14 от ЗАПСП, според който авторското право върху компютърни програми и бази данни, създадени в рамките на трудово правоотношение, принадлежи на работодателя.

Съгласно чл.41, ал.2 от ЗАПСП работодателят има изключително право без разрешение на автора и без заплащане на възнаграждение, доколкото в трудовия договор не е уговорено друго, да използва произведенията създадени в рамките на трудово правоотношение за свои цели. Работодателят може да упражнява това право по начин и до степен, съответстващи на обичайната му дейност, като такава е дейността, която практически работодателят осъществява, а не всички дейности, които са официално регистрирани.

Правният режим на обектите на авторско право създадени по поръчка предвижда, че авторското право възниква в полза на автора на произведението, освен ако не е уговорено друго, т.е. на страните се дава възможност да уговорят, че авторските права възникват за понеслия икономическата тежест, т.е. за възложителя. Подобно на произведенията, създадени при трудово правоотношение, и тук законодателят е предвидил, че ако не е уговорено друго, т.е. авторските права възникват за изпълнителя, поръчващият има право да използва произведението без разрешение на автора за целта, за която то е било поръчано.

Обекти на авторско право

Обект на авторско право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по начин да бъде възприеман от трети лица, без значение формата на обективиране.

Неизчерпателен списък на обекти на авторско право е представен в чл. 3 от ЗАПСП, сред които са:

- а) литературни произведения, включително произведения на научната и техническата литература, на публицистиката и компютърни програми;
- б) музикални произведения;
- в) сценични произведения - драматични, музикално-драматични, пантомимични, хореографски и други;
- г) филми и други аудио-визуални произведения;
- д) произведения на изобразителното изкуство, включително произведения на приложното изкуство, дизайна и народните художествени занаяти;
- е) произведения на архитектурата;
- ж) фотографски произведения и произведения, създадени по начин, аналогичен на фотографския;
- з) проекти, карти, схеми, планове и други, отнасящи се до архитектурата, териториалното устройство, географията, топографията, музейното дело и която и да е област на науката и техниката;
- и) графично оформление на печатно издание;
- й) кадастрални карти и държавни топографски карти.
- к) преводи и преработки на съществуващи произведения и фолклорни творби;
- л) аранжimenti на музикални произведения и на фолклорни творби;
- м) периодични издания, енциклопедии, сборници, антологии, библиографии, бази данни и други подобни, които включват две или повече произведения или материали.

Обект на авторското право може да бъде и част от произведенията по-горе, както и подготвителните скици, планове и други подобни.

Императивно ЗАПСП предвижда, че не са обект на авторското право:

- а) нормативни и индивидуални актове на държавни органи за управление, както и официалните им преводи;
- б) идеи и концепции;
- в) фолклорни творби;
- г) новини, факти, сведения и данни.

Използване на обекти на авторско право

Формите на използване на обекти на авторско право и необходимостта от заплащане на възнаграждение и получаване съгласието на автора са регламентирани, както следва:

✓ Използване със съгласие на носителя на авторското право и срещу заплащане на възнаграждение – чл.18 от ЗАПСП

а) Възпроизвеждане - прякото или непрякото размножаване в един или повече екземпляри на произведението или на част от него, по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, постоянна или временна, включително запаметяването му под цифрова форма в електронен носител;

б) Разпространението сред неограничен брой лица на оригинала или екземпляри от произведението – под термина „разпространение” ЗАПСП разбира продажбата, замяната, дарението, даването под наем, както и съхраняването в търговски количества, а също и предложението за продажба или даване под наем на оригинали и екземпляри от произведението;

в) Публичното представяне или изпълнение на произведението – налице са две отделни форми на използване, но обединени в една точка, тъй като съчетават в себе си сходни черти. Изразяват се в довеждането на произведението да знанието на трети лица, като представянето или изпълнението се осъществяват на общодостъпни места;

г) Излъчването на произведението по безжичен път - излъчването му по радио или телевизия по наземен път, както и включването му в непрекъсната съобщителна верига, водеща до спътник и оттам обратно до Земята чрез сигнали, носещи програми, под контрола и на отговорност на излъчващата организация с оглед да бъде то прието пряко и индивидуално от публиката или чрез посредничеството на организация, различна от излъчващата;

д) Предаването и препредаването на произведението по кабел – тук се има предвид предаване чрез кабелна телевизия или чрез жично радио посредством т.нар. „радиоточки”;

е) Превеждане на произведението на друг език;

ж) Преработка на произведението - включва и приспособяване и внасяне на всякакви промени в произведението, както и използването му за създаване на ново произведение;

з) Предлагащото по безжичен път или по кабел на достъп на неограничен брой лица до произведението или до част от него по начин, позволяващ този достъп да бъде осъществен от място и по време, индивидуално избрани от всеки от тях – тази хипотеза регламентира използването в Интернет.

и) Внос и износ на екземпляри от произведението в търговско количество.

За всяко използване авторът има право на възнаграждение.

✓ Използване без съгласието на носителя на авторското право и без заплащане на възнаграждение (свободно използване) – чл.24 от ЗАПСП

а) Временното възпроизвеждане на произведения, ако то има преходен или инцидентен характер, няма самостоятелно икономическо значение, съставлява неделима и съществена част от техническия процес и се прави с единствената цел да позволи:

- предаване в мрежа чрез посредник, или
- друго разрешено използване на произведение;

б) Използването на цитати от вече разгласени произведения на други лица при критика или обзор при посочване на източника и името на автора, освен ако това е невъзможно; цитирането трябва да съответства на обичайната практика и да е в обем, оправдан от целта;

в) Използването на части от публикувани произведения или на неголям брой произведения в други произведения в обем, необходим за анализ, коментар или друг вид научно изследване; такова използване е допустимо само за научни и образователни цели при посочване на източника и името на автора, освен ако това е невъзможно;

г) Използването като текуща информация в периодичния печат и другите средства за масово осведомяване на речи, отчети, проповеди и други или на части от тях, произнесени на публични събрания, както и на пледоарии, произнесени в съдебни процеси, при посочване на източника и името на автора, освен ако това е невъзможно;

д) Възпроизвеждането от средствата за масово осведомяване на вече разгласени статии по актуални икономически, политически или религиозни теми, в случай че такова използване не е било изрично забранено, при посочване на източника и името на автора, освен ако това е невъзможно;

е) Възпроизвеждането по фотографски, кинематографичен или аналогичен на тях начин, както и чрез звукозаписване или видеозаписване на произведения, свързани с актуално събитие, за да бъдат тези произведения използвани от средствата за масово осведомяване в ограничен обем, оправдан от целите на информацията, при посочване на източника и името на автора, освен ако това е невъзможно;

ж) Използването на произведения, постоянно изложени на улици, площади и други обществени места, без механично контактно копиране, както и излъчването им по безжичен път или предаването им чрез кабел или друго техническо средство, ако това се извършва с информационна или друга нетърговска цел;

- з) Публичното представяне и публичното изпълнение на публикувани произведения в учебни или в други образователни заведения, ако не се получават парични постъпления и не се заплащат възнаграждения на участниците в подготовката и реализирането на представянето или изпълнението;
- и) Възпроизвеждането на вече публикувани произведения от общодостъпни библиотеки, учебни или други образователни заведения, музеи и архивни учреждения, с учебна цел или с цел съхраняване на произведението, ако това не служи за търговски цели;
- й) Възпроизвеждането на вече разгласени произведения посредством Брайлов шрифт или друг аналогичен метод, ако това не се извършва с цел печалба;
- к) Предоставянето на достъп на физически лица до произведения, намиращи се в колекциите на организации по смисъла на буква „и”, при условие че се извършва за научни цели и няма търговски характер;
- л) Временното записване на произведение от радио- и телевизионни организации, на които авторът е отстъпил правото да използват произведението, осъществено със собствени технически средства и за нуждите на собствените им предавания в рамките на полученото разрешение; записи, които имат важна документална стойност, могат да бъдат съхранени в официален архив;
- м) Използването на произведения за целите на националната сигурност, в съдебно или административно производство или в парламентарната практика;
- н) Използването на произведения по време на религиозни церемонии или на официални церемонии, организирани от публичната власт;
- о) Използването на сграда, която е произведение на архитектурата, или на план на такава сграда с цел реконструкцията ѝ.

✓ Свободно използване без съгласие на носителя на авторското право и със заплащане на компенсационно възнаграждение – чл.25 от ЗАПСП

- а) Възпроизвеждането с нетърговска цел на отпечатани произведения, с изключение на нотни материали, върху хартия или друг подобен носител чрез репрографиране или друг способ, осигуряващ подобен резултат;
- б) Възпроизвеждането на произведения, независимо върху какъв носител, от физическо лице за негово лично използване, при условие че не се извършва с търговска цел.

Посоченото по-горе за т.нар. свободно използване, не се отнася до използването на компютърни програми. За тях се прилагат разпоредбите на чл. 70 и 71 от ЗАПСП.

Ако не е уговорено друго, счита се, че лицето, което законно е придобило правото да използва компютърна програма, може да зарежда програмата, да я изобразява върху екран, да я изпълнява, предава на разстояние, да я съхранява в паметта на компютър, да я превежда, преработва и да внася други изменения в нея, ако тези действия са необходими за постигане на целта, заради която е придобито правото да се използва програмата, включително и за отстраняване на грешки.

Лицето, което законно е придобило правото да използва компютърна програма, може без съгласието на автора и без заплащане на отделно възнаграждение:

- да изготвя резервно копие от програмата, ако това е необходимо за съответния вид използване, за който е придобита програмата;
- да наблюдава, изучава и изпитва начина на действие на програмата за определяне на идеите и принципите, които са залегнали в който и да е неин елемент, ако това става в процеса на зареждането на програмата, изобразяването ѝ върху екран, изпълняването ѝ, предаването ѝ на разстояние или съхраняването ѝ в компютърната памет при условие, че той има право да извършва тези действия в съответствие с чл. 70 от ЗАПСЦ;
- да превежда програмния код от една форма в друга, ако това е безусловно необходимо за получаване на информация за постигане на съвместимост на създадена компютърна програма с други програми, при условие, че необходимата за тази цел информация не е била предоставена в готов вид и че това се извършва само по отношение на онези части от компютърната програма, които са необходими за постигане на съвместимостта. Получената информация не може да бъде използвана за създаване и разпространение на компютърна програма несъществено отличаваща се от програмата, чийто програмен код се превежда, както и за каквото и да е друго действие, което може да накърни авторските права върху програмата.

Договор за използване на обекти на авторско право

С договор за използване на обект на авторско право авторът отстъпва на ползвател изключителното или неизключителното използване на създадено от него произведение при определени условия и срещу възнаграждение.

Основаните елементи на договора за следните:

Вид на използването

- изключително – само ползвателят може да използва произведението по начина, за срока и на територията, за които е уговорено - изключителността се уговаря изрично и писмено
- неизключително - авторът си запазва правото да използва и той произведението наред с ползвателя, като може да отстъпва използването и на други лица

Срок на използването - максималният позволен от закона е 10 години, а ако не е уговорено друго, се счита, че договорът за използване е сключен за 3 години.

Територия на използване - ако не е уговорено друго, територията, за която се отстъпва правото на използване, се счита, че това е територията на страната, чийто гражданин е ползвателят или където се намира седалището му, ако той е юридическо лице.

Възнаграждение - възнаграждението може да бъде определено като част от приходите от използването на произведението, като еднократна сума или комбинация между тях. Следва да се има предвид, че когато възнаграждението е било определено като еднократна сума и впоследствие се окаже, че е било несъразмерно на приходите и явно несправедливо, авторът има право да поиска увеличение над размера на първоначално уговорената сума – чл.38 от ЗАПСП.

ПАТЕНТНИ ПРАВА

Същност и съдържание на патентното право. Срок на закрила

Патентното право е признатата и гарантирана от закона възможност за носителят му да използва в определени предели патентоспособно произведение. Това право е от категорията на абсолютните субективни права, поради което всички трети лица са задължени да се въздържат от действия, които могат да накърнят правомощията на носителя на патентното право.

Характерно за патентното право е, че отделните му правомощия възникват на етапи - в определена последователност и при спазването на предвидените в Закона за патентите и регистрацията на полезните модели (ЗПРПМ) процедури.

Обект на патентното право са изобретенията. Българският закон не дава легална дефиниция на термина „изобретение“, но теоретично се приема, че това е техническо решение на задача, в която и да е област на техниката.

Патентът е документ, който удостоверява наличие на патентно право в полза на определено лице върху патентоспособно изобретение. Патентът действа по отношение на трети лица от публикацията за издаването му в официалния бюлетин на Патентното ведомство. Сроктът на действие на патента е двадесет години от датата на подаване на заявката. Това е максималният срок за защита на патентоспособното изобретение, който срок не може да бъде продължаван. За поддържане на патента за всяка една година от този период се заплаща държавна такса, като конкретният размер зависи от това за коя година се дължи таксата. Таксата за поддръжка се дължи предварително най-късно до последния ден на месеца, в който изтича предходната патентна година или в срок до 6 месеца след изтичане на патентната година, но в последния случай таксата е в двоен размер.

Условия за регистрация и получаване на патент

Условие за регистрация на едно изобретение и получаването на патент е наличието на патентоспособност. Патентоспособността е родово понятие, което съгласно чл. 6 от ЗПРПМ включва в себе си три елемента – новост, изобретателска стъпка и промишлена приложимост.

- ✓ Новост - чл. 8 от ЗПРПМ определя, че изобретението е ново, ако не е част от състоянието на техниката. Състоянието на техниката включва всичко, което е станало общодостъпно чрез писмено или устно описание, използване или разгласяване по друг начин където и да е по света преди датата на подаване, съответно приоритетната дата, на заявката за патент. Разкриването на изобретението не влияе на новостта, когато това разкриване е направено в шестмесечен срок преди датата на подаване на заявката за изобретението, съответно преди приоритетната дата, и е следствие от:
 - очевидна злоупотреба по отношение на заявителя или предходния притежател на правото на заявяване;
 - излагане на изобретението на официална или официално призната изложба от заявителя или предходния притежател на правото на заявяване – в този случай заявителят е

длъжен да декларира излагането на изобретението при подаване на заявката и в тримесечен срок от датата на подаване на заявката да представи доказателства за това.

- ✓ Изобретателска стъпка - налице е, когато не произтича по очевиден начин от състоянието на техниката за специалиста в областта към датата на подаване, съответно приоритетната дата – чл.9 от ЗПРПМ. „По очевиден начин” означава същността на изобретението да бъде изведена от състоянието на техниката, без да се използват специални или особени знания извън тези, които са присъщи на всеки специалист в съответната област.
- ✓ Промислена приложимост – съгласно чл.10 от ЗПРПМ такива са изобретения, чийто предмет може да бъде произвеждан или многократно използван в който и да е отрасъл на промишлеността и селското стопанство. Към момента на преценка дали изобретението е промишлено приложимо, то не е необходимо реално да е било използвано, а заинтересованото лице следва да представи доказателства, че заявеното изобретение може да бъде произведено и използвано в конкретна област на промишлеността и селското стопанство.

Не се считат за изобретения:

- а) открития, научни теории и математически методи;
- б) резултати от художествено творчество;
- в) планове, правила и методи за интелектуална дейност, за игри или за делова дейност и компютърни програми;
- г) представяне на информация.

Патенти не се издават и за:

- а) изобретения, чието търговско използване би нарушило обществения ред и добрите нрави, в т. ч. отнасящи се до:
 - методи за клониране на хора;
 - методи за изменение на генетичната идентичност на човешки зародиш;
 - използване на човешки ембриони за промишлени или търговски цели;
 - методи за модифициране на генетичната идентичност на животни, когато има опасност това да им причини страдания, без да има някаква съществена полза от медицинска гледна точка за хора или животни, както и на животни, получени чрез такива методи;

- б) методи за лечение на хора или животни чрез терапия или по хирургичен път, както и методи за диагностика, прилагани на хора или животни, като това не се отнася за продукти, по-специално вещества или състави, употребявани при тези методи;
- в) сортове растения и породи животни;
- г) по същество биологични методи за произвеждане на растения и животни.

Производство за издаване на патент

За получаване на патент е предвиден регистрационен режим, като процедурата се развива пред Патентното ведомство на Република България.

Заявител може да бъде изобретателят (или негов правоприемник) - лично или чрез представител по индустриална собственост. При наличие на няколко изобретатели – заявлението се подава съвместно. При няколко подадени заявки, предимство има първата от тях. Ако няколко лица са подали независимо едно от друго заявка за патент за едно и също изобретение, с една и съща дата на подаване, съответно един и същи приоритет, право на патент има всяко едно от тях.

Препоръчително е да бъде извършено проучване за патентна чистота в официалните патентни регистри и бази данни преди подаване на заявление за издаване на патент.

Подаване на заявление по образец

- подава се лично, по пощата, по факс или по телекс - в последните два случая е необходимо в едномесечен срок заявителят да представи оригинални документи
- необходими документи:
 - описание на изобретението
 - патентни претенции – служат за определяне на предмета, за който се иска закрила, да бъде ясна и точна и да се основава на описанието;
 - чертежи, ако са необходими за поясняване на изобретението;
 - реферат - представлява кратко изложение на същността на изобретението и служи само за информационни цели. Рефератът трябва да съдържа наименование на изобретението и кратко изложение на това какво представлява изобретението и областта, в която може да се ползва;
 - приоритетно свидетелство – то се подава, когато се претендира приоритет. Приоритетът позволява заявителят да се ползва с предимство по отношение на преценката за новост на изобретението пред всички други лица, които са подали заявка за издаване на патент за същото изобретение;

- пълномощно, когато заявлението се подава от представител по индустриална собственост.

Възможно е към заявлението да бъде приложена и декларация за лицензионна готовност, която се подава еднократно на основание чл. 30, ал. 2 от ЗПРПМ в случаите, когато заявителят желае публично да предложи изобретението за използване и при условие, че не е предоставил изключителна лицензия за произведението. С декларацията заявителят разрешава на всяко лице да използва изобретението при условията на неизключителна лицензия срещу задължението да му се заплаща справедливо лицензионно възнаграждение. Декларацията се публикува в бюлетина на Патентно ведомство и заявителят може да се откаже по всяко време, като оттеглянето няма действие за вече предоставени или поискани лицензии.

Към заявката трябва да се приложи и документ за платени такси за заявяване, за проверка на формалните изисквания, за предварителна експертиза и допустимост, за претенции и за приоритет, ако се претендира за такъв. Документите се представят на български език. Когато описанието, претенциите, чертежите и реферата са представени на друг език, за да се запази датата на подаване е необходимо в тримесечен срок същите да бъдат представени на български език.

Има различни теории как да се прецени дали идеята е резултат на изобретателска творческа дейност:

- 1) Субективни теории: трябва да се търси оригиналната идея и да се изследва нейното качество, нивото на изобретателска дейност или на самото изобретение. Като мярка за степента на идеята според различни автори се сочат: 1) възможностите на средния или добрия специалист от съответната област (абстрактен мащаб); 2) резултат на творчески усилия, дълги търсения и опит (възражава се, че е от значение резултатът, а не предхождащата дейност); 3) неочакваност или изненада от идеята.
- 2) Обективни теории: най-важният признак на изобретението е техническият прогрес, който обективно то е годно да отбележи.

Патентоспособно изобретение. Също съществуват различия при определянето му. В повечето законодателства са възприети изискванията за новост и промишлена приложимост. За съжаление ЗП не казва какво са изобретения. В чл. 6, ал.1 казва кога се издава патент, а в ал. 2 – какво не са изобретения, но не и какво е изобретение. Чл. 6, ал. 2 може да послужи като нормативна опора за определяне на изобретението - може да се изведе кои черти липсват и по това да се определи какво е изобретение.

Определение. Определението за изобретение е доктринално и практическо – под “изобретение” се разбират технически правила, някакви материални средства за въздействие върху света.

Според стария закон изобретението е техническо решение на задача и това не е далеч от истината: задача е не математическа задача, а потребност на обществото. Решението посочва средствата и начините за постигане на конкретен резултат; средствата принадлежат към областта на техниката. Техническо решение е решение чрез предвидени материални средства за въздействие върху света наоколо. Днес обаче се приема, че не е необходимо да има някаква последователност, т.е. първо да е поставена задача (да има някаква потребност), а след това да дойде изобретението като нейно решение - измисля се нещо, без да има потребност, а после се вижда, че е по-изгодно и започва да се търси. Затова по-точно е първото определение, като в него под “техника” трябва да се разбират средства за въздействие върху действителността. Под правила се разбира инструкции, напътствия, определена последователност (изобретението съдържа конкретно указание, което може да се приложи от специалист в съответната област на техниката - М. Павлова).

Нематериални обекти, които не се считат за изобретения – посочени са в чл. 6, ал. 2 на ЗП:

Открития и научни теории и идеи:

Открития: Вече не се закрилят, но по старото законодателство са се закриляли (за открития в определени области са се издавали авторски дипломи и се заплащало авторско възнаграждение, но не се пораждат изключителни права за използване). Откритията са се определяли като установяване на съществуващи отнапред свойства, явления и закономерности в живота и природата - т.е. става дума за правила, които са установени, а не изобретени, тъй като са съществували и преди. Задълбочават се познанията за заобикалящия ни свят, но не се създава нищо ново в действителността. При изобретяването може да се използват някои фундаментални открития, но това не е задължително.

Научни теории и идеи: При тях липсва техническият характер. Те са по-скоро догадки или мнения, признати от специалистите, но не и решения.

Във всички тях липсва елемент на въздействие върху материалния свят. Откритията не се закрилят - те не са нещо конкретно практично, а законите се занимават с практични неща. До 1993 г. откритията са се закриляли (с диплом за откритие).

Математически формули и методи. В природата няма математика, тя е само на идеално ниво. Математиката няма технически характер, не въздейства върху света и затова не е защитена.

Резултати от художествено творчество. Става дума за произведения на литературата,

науката и изкуството. Те са предмет на авторско право и се закрилят заради тяхната оригинална форма (те са начин на изразяване), но не са технически правила. Планове, правила и методи за интелектуална дейност, за игри или за делова дейност. Става дума за книги от рода “Как да станем богати”, “Как да спечелим приятели” и т.н. Те не могат да гарантират сигурност за постигане на желания резултат, а и в повечето случаи не става дума за технически правила. Правилата на игрите също не могат да се патентоват, както и някакви системи в тях като скрит пас и особен вид плуване.

Програми за електронноизчислителни машини. Преди 25 г. не е съществувало делене на hardware и software - първоначално програмите се считат за сервиз към машините. По-късно се вижда, че те са нещо различно и се поставя въпросът дали не са отделен обект, не представлява ли ценност самата интелектуална дейност по създаване на програми. Има основание да се смята, че тези програми представляват “техника” в посочения по-горе смисъл. В Европа надделява разбирането, че патенти за електронноизчислителни машини не следва да се дават, тъй като програмите са нещо прекалено математизирано и на тях не се гледа като на средство за въздействие, макар и върху техническо следство. Доколкото нещата, изразени чрез езика са литературни произведения, то и software е такова. В САЩ патентоват и software.

Представяне на информация. Идеята е, че информацията е общодостъпна. Представянето на информация в чист вид не се закриля и от авторското право, но има специални правила за бази данни. **При всички тези обекти, общо казано, липсват технически характер или характеристики на инструкции, правила.**

Технически ефект – чл.6, ал. 3: Предходната алинея се прилага за посочените обекти, доколкото се иска правна закрила за самите тях, т.е. излиза, че ако не се иска закрила, патент може да се получи (може да се третира като изобретения, ако не се търси закрила). За да се разбере тази малко неясна постановка, трябва да се има предвид доктрината за техническия ефект. Според нея може да имаме изобретение, което е някакво устройство, и неговото функциониране да е свързано с някой от посочените обекти (напр. манематическа формула, software). В този случай software ще се патентова заедно с цялото, защото той е необходим, за да действа цялата система.

Видове изобретения):

- Класификация с оглед предмета - на основание чл. 19, ал. 4 и 5. Има значение при преценка дали е спазен принципът на единство при подаване на заявката, за обхвата на закрилата (патентът за метод се отнася и за произвежданите продукти).

1) Изобретение за техническо устройство или изделие - предметът се характеризира с

определени конструктивни белези. Новостта е в изменение на разположението на отделни части, изменение в тях и/или взаимодействието между тях, при което се реализира полезен ефект.

2) Изобретение за вещество - предлага се нов състав или съотношение на съставните елементи, при което се постига по-голям социален ефект.

3) Изобретение за метод - процес, протичащ последователно във времето, на базата на който може да се осъществи определена производствена дейност. В зависимост от естеството на въздействие: механични, физични, химични методи.

- Изобретения, при които се използват известни технически средства за достигане на нов ефект:

1) Ново приложение - използват се известни технически средства, за ефект, който до този момент те не са предизвиквали (лекарство като катализатор в химическа реакция).

2) Комбинация на известни самостоятелни елементи - трябва да се поражда нов ефект, който да превишава сумата от ефектите на включените елементи (лекарство, което лекува определена болест, а отделните елементи нямат лечебен ефект).

- Основно и допълнително изобретение. И двете отговарят на изискванията на чл. 6.

1) Основното може да се използва самостоятелно.

2) Допълнителното изобретение се намира във връзка с друго основно изобретение, за което е издаден патент, като допълва или усъвършенства основното. Ако за основното е издаден патент, допълнителното може да се използва само със съгласие на патентоприетеля или ако се допусне принудителна лицензия по чл. 32, ал. 3. Допълнителното изобретение става самостоятелно при прекратяване на патента за основното на основания, несвързани с него (анулиране, изтичане на срока, отказ)

МАРКИ

Понятие и видове

Марката е знак, който е способен да отличава стоките или услугите на едно лице от тези на други лица и може да бъде представен графично – чл.9, ал.1 от Закона за марките и географските означения (ЗМГО). Ал.2 конкретизира чрез изчерпателно изброяване какви са знаците, които могат да бъдат регистрирани като марки - думи, включително имена на лица, букви, цифри, рисунки, фигури, формата на стоката или на нейната опаковка, комбинация от цветове, звукови знаци или всякакви комбинации от такива знаци.

Правото върху търговска марка се придобива чрез регистрация, като действието им е на териториален принцип. Лицето, което е регистрирало марката, има изключителното право да я използва, да се разпорежда с нея и да забрани на трети лица без негово съгласие да използват в търговската дейност знак, който:

- е идентичен на марката за стоки или услуги, идентични на тези, за които марката е регистрирана;
- поради неговата идентичност или сходство с марката и идентичността или сходството на стоките или услугите на марката и знака съществува вероятност за объркване на потребителите, която включва възможност за свързване на знака с марката;
- е идентичен или сходен на марката за стоки или услуги, които не са идентични или сходни на тези, за които марката е регистрирана, когато по-ранната марка се ползва с известност на територията на Република България и използването без основание на знака би довело до несправедливо облагодетелстване от отличителния характер или известността на по-ранната марка или би ги увредило.

ФИРМЕНО НАИМЕНОВАНИЕ

Безспорно както фирменото наименование така и търговската марка са едни от основните индивидуализиращи белези и правни инструменти, които отличават един търговец от друг, техните стоки и услуги и предлагането на пазара. Напоследък обаче практиката наложи парадокса, в който се сблъскват валидно регистрирани търговски марки, с вписани търговски наименования на търговски дружества, които принадлежат на различни правни субекти, възникнали времево в различни периоди, но касаещи и визиращи сходни или едни и същи стоки и услуги, предлагани от няколко разнородни правни субекта на пазара, което безспорно води и до правни спорове в този контекст, с предмет нелоялна конкуренция. Проблемът е в липсата на унификация на текстовете, касаещи търговските марки и фирмените наименования в Търговския закон, Закона за търговските марки и промишлените образци, новия Закон за търговския регистър и Закона за защита на конкуренцията. Съгласно легалната дефиниция, дадена в чл. 7, ал. 1 на Търговския закон, фирмата е наименованието, под което търговецът упражнява занятието си и се подписва. Според чл. 21 от Закона за търговския регистър се извършва проверка от длъжностното лице по регистрацията дали към заявлението са приложени всички документи съгласно изискванията на закон, съответно подлежащият на обявяване акт, и дали друго лице няма права върху фирмата и тя отговаря на изискванията на чл. 7, ал. 2 от Търговския закон при

първоначално вписване или промяна на фирмата. Считам, че в текста на чл. 21 трябва да бъде визирана или хипотетично предвидена и проверката по отношение на търговски марки на трети лица със сходен словен елемент поради няколко аргумента.

Първо, законът за търговския регистър визира обстоятелството, че в търговския регистър се обявяват актове, които се отнасят до търговците и клоновете на чуждестранни търговци, за които е предвидено със закон, че подлежат на обявяване. В продължение на казаното в чл.6 е въведено и задължение за заявяване и представяне, като всеки търговец е длъжен да поиска да бъде вписан в търговския регистър, като заяви подлежащите на вписване обстоятелства и представи подлежащите на обявяване актове. Ето защо е наложително спрямо правата върху интелектуална собственост, придобити от едно физическо лице - търговец или търговско дружество, да има опция или изискване за вписване например на апорт на основание чл. 72-73в ТЗ, с цел непаричната вноски, имаща за предмет нематериални блага - в случая търговска марка, да бъде съответно вписана в търговския регистър. Това ще даде не само допълнителна сигурност в гражданския оборот, но и ще предостави възможност за лесно времево установяване на възникналите правоотношения във връзка с интелектуалната собственост и фирмените наименования, директно чрез търговския регистър, а не само чрез Патентното ведомство. Това ще даде допълнителна яснота в споровете, касаещи идентични или сходни фирмени наименования и търговски марки.

Правният статут на търговската фирма е уреден в част I, глава III на Търговския закон (ТЗ), като изискванията по отношение на фирмените наименования са доразвити по отношение на отделните видове търговци в глава II на същия закон, както и в чл. 35-37 от Закона за търговския регистър. Правната норма на чл. 7, ал. 2, изр. 2 ТЗ поставя следните изисквания към фирмените наименования: “Фирмата трябва да отговаря на истината, да не въвежда в заблуждение и да не накърнява обществения ред и морала.” Законът за търговския регистър не казва нищо в тази насока, но от неговия чл. 37 - “Запазената фирма е неотчуждима и непрехвърлима”, както и нормата на чл. 11, ал. 1 ТЗ - “Фирмата може да се употребява само от търговеца, който я е регистрирал”, могат да бъдат почерпени основанията за търговскоправна защита на фирмата на търговеца. Изискването на закона фирмата да отговаря на истината и да не въвежда в заблуждение предоставя защита срещу търговци, които използват фирмени наименования, съдържащи неверни и подвеждащи твърдения. Такива случаи от гледна точка на засегнатия от тях търговец са например включването във фирмата на елементи, които са идентични или сходни на неговото фирмено наименование, с което се създава невярно впечатление за идентичност между двата стопански субекта или

за връзка между тях. От това невярно впечатление може да последва уронване на положителната репутация на засегнатия търговец или неправомерно възползване от нея. Трябва да отбележим, че Търговският закон не предоставя на засегнатите търговци специален правен ред за защита в посочените случаи, поради което на разположение остава единствено предвидената в чл. 45 и сл. от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) възможност за търсене по съдебен ред на обезщетение за непозволено увреждане. В този случай е необходимо да бъдат доказани настъпилите вреди и причинно-следствената връзка между използването на неотговарящи на истината и/или заблуждаващи твърдения във фирменото наименование и вредите.

Уреденото с чл. 11, ал. 1 ТЗ изключително право на търговеца върху неговата фирма защитава нейната уникалност. За да възникне правната закрила на търговската фирма, е необходимо тя да бъде регистрирана, като правото на регистрация принадлежи на първия заявител. Следва да се отбележи, че съгласно чл. 8 от Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост, която има действие за територията на Република България, търговските имена се закрилят, без задължение за депозиране или регистрация, но българският законодател е уредил в Търговския закон такава защита само по отношение на регистрираните търговски имена. Законът за търговския регистър в неговия чл. 35 също визира становището, че всеки може да запази фирма преди подаване на заявление за вписване. Запазването се извършва въз основа на заявление по образец от заинтересованото лице чрез незабавно отразяване в търговския регистър по реда на постъпването на заявлението. По всяко заявление се извършва проверка, дали друго лице няма права върху фирмата и дали е платена дължимата държавна такса. Запазването има действие два месеца и е пречка друг търговец да се впише в търговския регистър под същата фирма. В Закона за търговския регистър дори не е предвидена хипотезата на чл. 11, ал. 2 ТЗ, а именно че при използване на чужда фирма заинтересованите лица могат да искат по съдебен ред прекратяване на по-нататъшното ѝ използване и обезщетение за вредите. Важно е да се отбележи, че тази възможност е налице единствено в случаите на използване на идентични фирми, но не и когато фирмите са сходни. Уникалността на търговската фирма следва да бъде защитавана на цялата територия на Република България, какъвто е и смисълът, въведен от законодателя в Закона за търговския регистър. Но това не решава проблема със сходството на фирмените имена, които се регистрират, тъй като едно просто разширение от няколко цифри правят фирменото наименование различно, или пък в два различни града може да има фирма със сходно или подобно фирмено наименование, които да осъществяват търговска дейност, насочена в аналогичен бранш на търговията, и това мигновено да доведе

да заблуда на потребителя. Точно в подобни случаи, касаещи конкурентни търговци, се прилагат и разпоредбите на Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), който урежда административноправните способности за защита срещу неправомерно използване на търговска фирма, съответно на търговска марка. Разпоредбата на чл. 33, ал. 2 ЗЗК забранява използването на фирма, марки или отличителен знак, идентични или близки до тези на други лица, по начин, който може да доведе до увреждане интересите на конкурентите и/или на потребителите.

ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

Относно правата на интелектуална собственост са уредени три способа за защита – наказателна, гражданскоправна и административно-наказателна.

Патентни права

За разлика от авторското право уредбата на административната защита на патентните права е с доста по-малък обхват, като там са предвидени следните административни нарушения:

- публикуване същността на заявка за секретен патент по чл. 24 от ЗПРПМ;
- извършване на заявяване в чужбина при неспазване изискванията на чл. 25 от ЗПРПМ;
- нарушение по чл.28а, ал.2 от ЗПРПМ - непредоставяне незабавно на информацията относно патента или заявка за патент в случаите, когато върху продукти или върху техните опаковки се поставя маркировка от такова естество, че да създаде впечатлението, че продуктите са защитени с патент или са обект на заявка за патент, или се използва маркировка от такова естество в материали с рекламен или информационен характер.

Права върху марки

При нарушения на права върху марки административно-наказателната защита се изразява в налагане на глоба от 500 до 1500 лв., а за едноличните търговци и юридически лица - на имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лв., когато в търговската дейност се използват стоки или услуги, означени със знак, идентичен или сходен на регистрирана марка, без съгласието на нейния притежател. При повторно извършване на нарушенията глобата варира от 1500 до 3000 лв., а имуществената санкция - от 3000 до 5000 лв. Стоките, независимо чия собственост са, се отнемат в полза на държавата и се предават за унищожаване, като притежателят на марката или упълномощено от него лице може да присъства на унищожаването.

Авторски права

По отношение на защитата на авторските права законът предвижда, че лицето, чийто авторски права са нарушени, или лицето, на което е отстъпено изключителното право за използване на авторските права, може да търси обезщетение за всички вреди, които са пряка и непосредствена вреда от нарушението.

В съдебната практика се приема, че преки са вредите, които са типична и необходима последица от поведението на нарушителя, а непосредствени са вредите, които по време и място следват противоправния резултат.

Нарушител може да бъде всяко физическо или юридическо лице. Законът предвижда, че юридическите лица и едноличните търговци носят гражданска отговорност за нарушаването на права по този закон, извършено виновно от лицата, които ги представляват, съответно от техни служители или от лица, наети от тях.

Специален вид мярка за защита на нарушените авторски права са обезпечителните мерки. Те се налагат от съда по искане на лицето, чиито права са нарушени, като лицето, спрямо което ще се налагат, не се уведомява. Мерките могат да бъдат наложени преди или едновременно с реализиране на гражданската отговорност, когато има достатъчно данни, че нарушение ще се извърши или някое доказателство ще се изгуби, унищожи или укрие.

7 лесни стъпки за търсене на патенти:

1. Направете «брейнсторм» с ключови думи, свързани с целите, използване и състава на изобретението.
2. Погледнете за думите в Индекса на патентна класификация, за да откриете потенциални клас/подкласове.
3. Проверете приложимостта на класа/подкласовете.
4. Прочетете в определенията в класификацията, за да се провери обхвата на подкласовете, разгледайте препратките.
5. Търсете в издадените патенти, публикувани в базите данни. Преглед и рефернции (препратки).

6. Прегледайте рефернциите, спецификациите и чертежите на документите, извлечени за приложимост.

7. Проверете всички и вземете под внимание допълнителните класове/подкласовете;

Дейности по валоризация на интелектуалната собственост, свързана с фирменото управлението на нематериални активи и технологичен трансфер, в съответствие със счетоводните стандарти и връзката между фирменото управление и кноу хауто като актив; институциите, които извършват трансфер на технологии, защита на интелектуалната собственост и създават условия за технологична промяна.

Стъпки / фази при създаването и реализацията на технологична иновация

0. Възникване и узряване на иновативната идея.
1. Проучвания (литературни, патентни и др.), планиране и изготвяне на проект.
2. Изграждане на екип и евентуален избор на партньори.
3. Теоретични и експериментални изследвания.
4. Създадена, изпитана и оптимизирана лабораторна технология / изделие / модел; произведени и изпитани лабораторни опитни образци.
5. Изготвяне и подаване на заявка за ИС – патент, свидетелство за полезен модел или за промишлен дизайн (за изделие, машина и др.).
6. Индустриални изследвания и развойна дейност във фирма.
7. Изготвяне на техническата документация.
8. Конструирание и изработване и/ или закупуване на оборудване и апаратура и инсталиране на опитно - производствена технологична линия.
9. Производство и изпитване на заводски опитни образци / партии (прототипи).
10. Техничко - икономически анализ и маркетингово проучване и прогноза.
11. Организиране на редовно производство.
12. Изготвяне и подаване на заявка за търговска марка.
13. Реклама, дистрибуция и първоначална пазарна реализация.
14. Анализ на резултатите, корекции и оптимизиране на производството, евентуално – диверсификация на произвежданата продукция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Интелектуалната собственост е съществен елемент при технологичния трансфер и съществуващите методи за оценка на научни резултати и възможностите за сътрудничество и трансфер на знания между научни и образователни институции, бизнеса и обществения сектор по примера на дейността на центровете за трансфер на технологии (ЦТТ). Оценката на ИС при трансфера на технологии има важно значение за развитието на конкурентна икономика, основана на използване на знания, но заема твърде скромно място в българската практика.

Във връзка с това е важно да се оцени състоянието и потенциала на Центровете за трансфер на технологии да насърчават развойната дейност и внедряването на иновации в предприятията като защитават индустриалната собственост на „университетските“ фирми и изследователски организации чрез нейното определяне и оценка. За изпълнението на тези задачи ЦТТ нямат официално изяснена, научно обоснована и практически наложена се методология за оценка на ИС и проследяване на комерсиалния ефект върху отделния бизнес при реализираните трансфери.

Ролята на патентната система може да бъдат обобщена както следва:

- да насърчава технологичните иновации чрез възнаграждаване на интелектуално творчество.
- да предоставя закрила на изобретението на собственика на патента - патентите осигуряват стимули за физически лица, предлагайки им признание за своята креативност и възможността за получаване на финансови награди, ако те комерсиализират или използват изобретенията си.
- да насърчава конкуренцията и инвестициите в разработването на нови или подобрени продукти или процеси, чрез насърчаване на научноизследователската и развойна дейност - инвеститорите са по-склонни да предоставят финансова подкрепа, ако има потенциал за възвръщаемост на инвестициите им от изобретения, които могат да бъдат патентовани.
- да насърчава разпространението на информация, която може да бъде от полза за обществото, тъй като информацията, оповестена в патенти се публикува.
- да насърчава трансфера на технологии чрез публично достъпна информация в бази данни за патенти, така че всеки да може да намери патентовани технологии, да получи достъп до тях и да ги използва.